

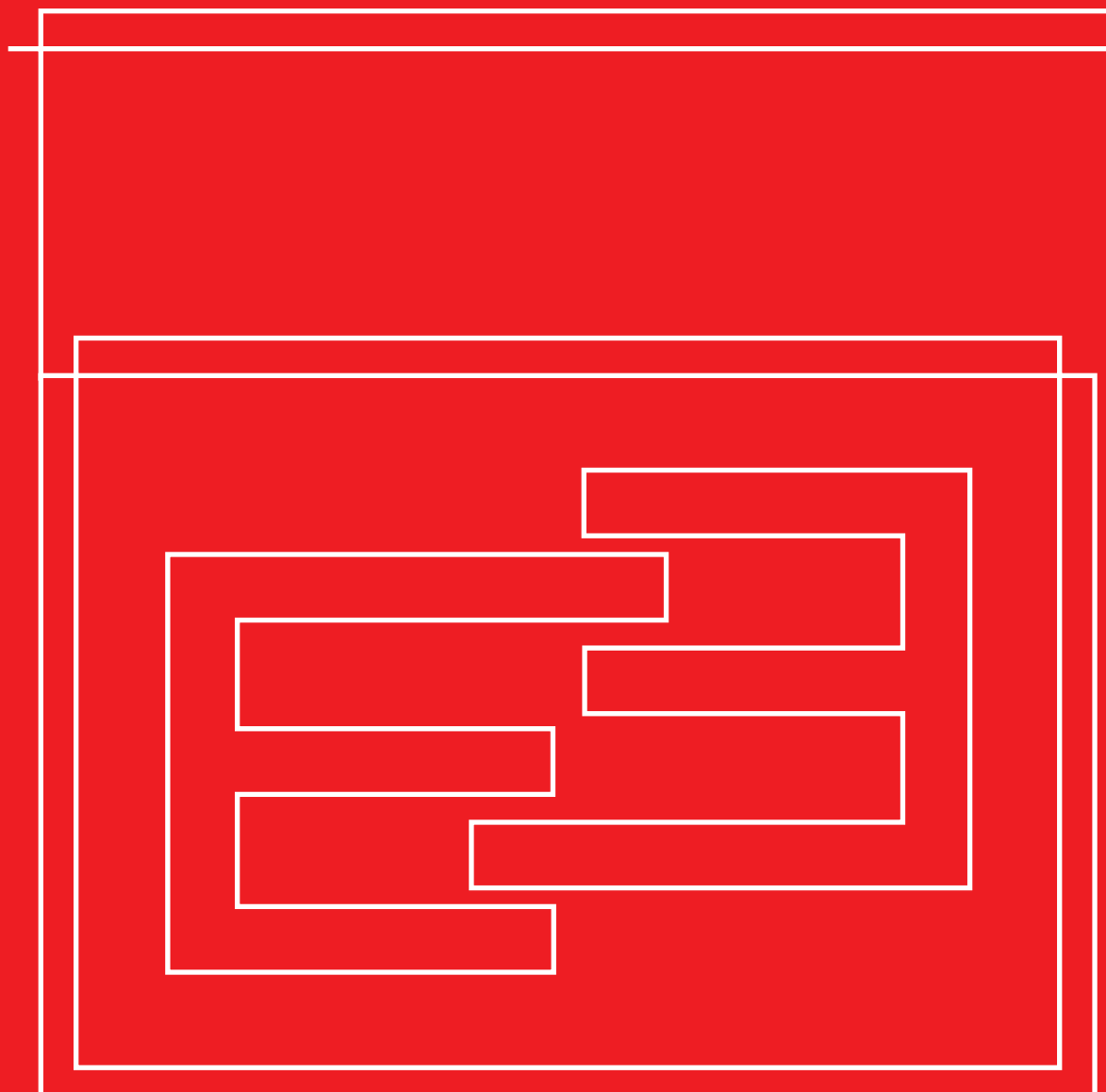

ΕΝΑ

Ίνστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΔΕΛΤΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ
ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

#06

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΔΙΝΗΣΗ
Η ΙΤΑΛΙΑ ΣΕ ΣΥΜΠΛΗΓΑΔΕΣ
4Η ΣΥΝΟΔΟΣ #southeumed

ΨΕΥΔΕΙΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ: ΣΥΝΘΕΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΕ

Ομάδα Μελέτης Ευρωπαϊκών Εξελίξεων
Συντονιστής Δελτίου: Γιώργος Καπόπουλος
Σχόλια και παρατηρήσεις μπορούν να αποστέλλονται
στο info@enainstitute.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή

02

Γερμανική περιδίνηση

04

Η Ιταλία σε Συμπληγάδες

08

4η σύνοδος #SouthEUMed

10

Ψευδείς Ειδήσεις: Σύνθετες πολιτικές προεκτάσεις και προκλήσεις για την ΕΕ

12

ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ ΕΝΑ

Mε το Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων, το Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ επιλέγει να πάρει μέρος στον δημόσιο, συχνά συγκρουσιακό, διάλογο γύρω από τα ευρωπαϊκά πράγματα.

Το Δελτίο εστιάζει σε θέματα που παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον στην τρέχουσα συγκυρία, συγχρόνως όμως η εξέλιξή τους αναμένεται να επηρεάσει μεσομακροπρόθεσμα το μέλλον της Ευρώπης. Εκδίδεται μηνιαία, στο πλαίσιο της ευρύτερης δραστηριότητας του Ινστιτούτου.

Στη βάση των αρχών της Ιδρυτικής Διακήρυξης του ΕΝΑ, το Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων δεν θα στέκεται πολιτικά και κοινωνικά ουδέτερο απέναντι στα γεγονότα, αλλά θα αναζητεί πειστικές απαντήσεις, σε προοδευτική κατεύθυνση, στις ποικίλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα το ευρωπαϊκό εγχείρημα.

Το αφετηριακό ερώτημα στο οποίο το Δελτίο επιχειρεί να απαντήσει δεν είναι το συχνά διατυπούμενο «περισσότερη ή λιγότερη Ευρώπη;» αλλά το «ποια Ευρώπη θέλουμε;» και το πώς αυτή μπορεί να οικοδομηθεί.

Η οικονομική κρίση λειτούργησε ως καταλύτης, επιταχύνοντας την προϊούσα απομάκρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις ιδρυτικές αξίες και αρχές της, από το θεσμικό και κοινωνικό δημοκρατικό της κερκτημένο. Η κυριαρχία μιας τεχνοκρατικά οριζόμενης πολιτικής και οικονομικής ορθοδοξίας απογυμνώνει το ευρωπαϊκό θεσμικό οικοδόμημα από τις δημοκρατικές του λειτουργίες, θέτοντας εκ νέου, με πειστικό τρόπο, το ερώτημα της δημοκρατικής νομιμοποίησης των οργάνων και των αποφάσεων της ΕΕ και της κοινωνικής γείωσης των πολιτικών της. Παράλληλα, με το ξέσπασμα και της προσφυγικής κρίσης, οι αξίες του ανθρωπισμού, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας και του πλουραλισμού, που λειτούργησαν στο παρελθόν προωθητικά για τη συνάντηση των λαών της Ευρώπης σε μια προοδευτική κατεύθυνση, τίθενται πλέον υπό αμφισβήτηση.

Οι ιδέες και οι απόψεις που διατυπώνονται συναφώς είναι πολλές. Οι απαντήσεις που επεξεργάζονται οι ευρωπαϊκές ελίτ μοιάζουν ωστόσο να αδυνατούν να προσεγγίσουν το κρίσιμο ερώτημα: **Πώς σκεφτόμαστε σήμερα (για) την Ευρώπη του αύριο; Την Ευρώπη που θα ισχυροποιήσει τα δημοκρατικά της αντανεκλαστικά, θα ανακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών, θα προτάξει τον κοινωνικό της χαρακτήρα και θα αποκρούσει αποτελεσματικά τη διχαστική ρητορεία της ακροδεξιάς απειλής;**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι εξελίξεις στο πολιτικό σκηνικό της Γερμανίας, η κρίσιμη εκλογική αναμέτρηση στην Ιταλία, η πρόσφατη Σύνοδος των χωρών του Ευρωπαϊκού Νότου και η ευρωπαϊκή, θεσμική αντιμετώπιση του φαινομένου των ψευδών ειδήσεων (fake news) συμπεριλαμβάνονται στη θεματολογία του **Δελτίου Ευρωπαϊκών Εξελίξεων #6**.

- **Η συμφωνία συγκυβέρνησης Χριστιανοδημοκρατών -Σοσιαλδημοκρατών** είναι ένα ανοιχτό στοίχημα, καθώς η προβλεψιμότητα και η σταθερότητα της πολιτικής σκηνής στο Βερολίνο ανήκει πια στο παρελθόν. Οι παραπάνω επιφυλάξεις ενισχύθηκαν με την παραίτηση Σουλτς από την ηγεσία του κόμματος και από την συμμετοχή στη νέα κυβέρνηση, προφανώς σε μια προσπάθεια να καμφθούν οι αντιρρήσεις της κομματικής βάσης. Ακόμη και αν εγκριθεί από τη βάση του SPD, ο «μεγάλος συνασπισμός» θα κριθεί στην πράξη αν μπορεί να δώσει το στίγμα της αλλαγής. Ως προς την Ευρωζώνη, μένει να αποδειχθεί αν η Χριστιανοδημοκρατία δέχεται διόρθωση πορείας ή αν έκανε τακτικό ελιγμό για να διευκολύνει τη συμμετοχή των Σοσιαλδημοκρατών.
- **Θολό αναμένεται να είναι το μετεκλογικό τοπίο στην Ιταλία:** Η τρίτη ισχυρότερη οικονομία της Ευρωζώνης ετοιμάζεται να περάσει ξανά μέσα από τις Συμπληγάδες του λαϊκισμού και ξеноφοβίας, κινδυνεύοντας να βρεθεί σε μια μόνιμη κατάσταση ρευστότητας και σε μια ιδιόμορφη απομόνωση όσον αφορά τις κρίσιμες αποφάσεις για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- **Η 4η σύνοδος των επτά νότιων κρατών-μελών της ΕΕ** επικυρώνει το αυξημένο βάρος τους στα ευρωπαϊκά πράγματα - ιδίως μετά την ανάδειξη του Μάριο Σεντένο στην προεδρία του Eurogroup. Οι χώρες του Νότου έχουν αναδείξει μια ατζέντα βασισμένη σε κοινά συμφέροντα και επιδιώξεις και δείχνουν πιο αποφασισμένες να την προωθήσουν συντονισμένα.
- **Το ζήτημα των ψευδών ειδήσεων** απασχολεί την παγκόσμια κοινότητα ήδη από τη δεκαετία του 1960 με τη σταδιακή ανάπτυξη των σύγχρονων μέσων επικοινωνίας. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο η διασπορά ψευδών ειδήσεων έχει πολλαπλασιαστεί, με αποκορύφωμα την κρίση στην Ουκρανία και την προεκλογική εκστρατεία στις ΗΠΑ το 2016. Απέναντι σε αυτό το διογκούμενο κύμα παραπληροφόρησης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επεξεργάζεται σχέδιο νόμου για τον περιορισμό και την καταπολέμηση του φαινομένου, καθώς και για τη δημιουργία ενός ισχυρού θεσμικού πλαισίου που θα επιβάλλει αυστηρές κυρώσεις.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΔΙΝΗΣΗ

Με την σφραγίδα του Σουλτς, αλλά χωρίς την παρουσία του μετά την αιφνιδιαστική απόσυρσή του και από τη ηγεσία του SPD και από τη επόμενη κυβέρνηση, χάριν εξευμενισμού της δυσφορούσας κομματικής βάσης, η συμφωνία Χριστιανοδημοκρατών-Σοσιαλδημοκρατών προβλέπει ενισχυμένη, σχεδόν ισότιμη, συμμετοχή των δευτέρων που αναλαμβάνουν τα κρίσιμα υπουργεία Οικονομικών, Εξωτερικών και Εργασίας, μεταξύ άλλων.

Το υπουργείο Οικονομικών της Γερμανίας, όπου η σκιά της οκταετούς θητείας του Β. Σόιμπλε είναι αισθητή, προσφέρθηκε από την Α. Μέρκελ αρχικά στον ηγέτη των Φιλελευθέρων Κ. Λίντνερ ως κίνητρο για τη συγκρότηση τρικομματικού συνασπισμού. Τελικά θα καταλήξει, απ' ό,τι φαίνεται, στον σοσιαλδημοκράτη δήμαρχο του Αμβούργου, Όλαφ Σολτς.

Η συμφωνία συγκυβέρνησης, αν ληφθεί υπόψη κατά γράμμα, επιτρέπει διορθωτικές κινήσεις στη γραμμή πλεύσης της διακρατικής-διακυβερνητικής διαχείρισης της Ευρωζώνης που χάραξε το Βερολίνο την περίοδο 2008-2010. Όμως το «*pacta sunt servanda*», μια αγαπημένη φράση του Σόιμπλε, είναι περισσότερο προτροπή παρά εγγύηση υλοποίησης: Το τι αλλαγές μπορεί να επιφέρει το SPD στη διαχείριση της Ευρωζώνης θα κριθεί πιο πολύ από τη γερμανική και την ευρωπαϊκή συγκυρία και τους συσχετισμούς, παρά από το κείμενο της συμφωνίας συγκυβέρνησης.

Μια νέα ταύτιση των Σοσιαλδημοκρατών με τη Μέρκελ θα οδηγούσε ταυτόχρονα σε εσωκομματική εξέγερση, αλλά και σε περαιτέρω καθοδική πορεία των ποσοστών του κόμματος, σε δημοσκοπήσεις και τοπικές εκλογές.

Σε απευθείας μετάδοση, η ψηφοφορία στο συνέδριο των Σοσιαλδημοκρατών στη Βόννη αποτύπωνε την αβεβαιότητα για το μέλλον και τους οριακούς εσωκομματικούς συσχετισμούς: Η ψηφοφορία με ανάταση των χεριών δεν έδινε στο προεδρείο εικόνα για το αν εγκρίθηκε ή απορρίφθηκε η πρόταση του Σουλτς και της κομματικής ηγεσίας για έναρξη διαπραγματεύσεων με τους Χριστιανοδημοκράτες για τη συγκρότηση κυβέρνησης «μεγάλου συνασπισμού» υπό τη Μέρκελ.

Η καταμέτρηση των ψήφων που ακολούθησε έδωσε ποσοστό 56% υπέρ της συγκυβέρνησης, ποσοστό πολιτικά ανεπαρκές, αν συγκριθεί με το 100% που είχε λάβει έναν χρόνο πριν, από το ίδιο σώμα, ο Μ. Σουλτς για να αναλάβει την κομματική ηγεσία και να είναι υποψήφιος για την Καγκελαρία.

Η συμφωνία σε πρόγραμμα συγκυβέρνησης έχει, δηλαδή, προσημειωμένη μια σοβαρή υποθήκη: Ουδείς θα διακινδύνευε να προεξοφλήσει την έγκριση της όποιας συμφωνίας στο εσωκομματικό δημοψήφισμα, παρά το γεγονός ότι η ανθρωπογεωγραφία της κομματικής βάσης δεν ευνοεί το σενάριο της ανατροπής.

Το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα, που κατέγραψε ιστορικά χαμηλό ποσοστό στις εκλογές του Σεπτεμβρίου, συνεχίζει τη δημοσκοπική του πτώση, με πιο πρόσφατο ποσοστό το 18%. Περαιτέρω πτώση στις δημοσκοπήσεις εμπεριέχει μη αντιστρέψιμη δυναμική συρρίκνωσης.

Το 56% υπέρ της συγκυβέρνησης περιλαμβάνει και μια συνιστώσα που δεν επιθυμεί «μεγάλο συνασπισμό», αλλά φοβάται ακόμη πιο βαριά πανωλεθρία σε περίπτωση νέας εκλογικής αναμέτρησης. Δίχως αμφιβολίες, ο φόβος άμεσων νέων εκλογών θα επηρεάσει και την επιλογή των ψηφοφόρων στο εσωκομματικό δημοψήφισμα.

Την ίδια στιγμή, η συγκρότηση κυβέρνησης μειοψηφίας υπό τη Μέρκελ ή -ακόμη χειρότερα- η εκ νέου προσφυγή στις κάλπες είναι ένα αδιανόητο σενάριο για τη Γαλλία του Μακρόν: Οι μεταρρυθμίσεις και διαρθρωτικές αλλαγές υψηλού πολιτικού κόστους που δρομολόγησε ο ένοικος του Μεγάρου των Ηλυσίων έχουν παρουσιασθεί στην κοινή γνώμη ως τα αναγκαία προαπαιτούμενα για να διασκεδασθούν οι φόβοι της γερμανικής πλευράς, κι έτσι το Βερολίνο να διαπραγματευθεί δημιουργικά μια μεταρρύθμιση της Ευρωζώνης.

Δεν είναι, όμως, μόνο η Γαλλία του Μακρόν που δεν θα μπορεί να διαχειρισθεί το αδιανόητο σενάριο μιας ενδεχόμενης απόρριψης της συγκυβέρνησης στο εσωκομματικό δημοψήφισμα των Σοσιαλδημοκρατών.

Η συγκρότηση ή όχι κυβέρνησης «μεγάλου συνασπισμού» στη Γερμανία, στη βάση μιας προκαταρκτικής συμφωνίας το πρώτο κεφάλαιο της οποίας υπόσχεται σημαντικές αλλαγές ως προς τον εκδημοκρατισμό της Ευρωζώνης, θα επηρεάσει δίχως αμφιβολία και το αποτέλεσμα των εκλογών της 4ης Μαρτίου στην Ιταλία: προς την κατεύθυνση ανάσχεσης του αντισυστημικού αντιευρωπαϊκού λαϊκισμού ή -σε περίπτωση αρνητικής έκβασης του εσωκομματικού δημοψηφίσματος στο SPD- προς την κατεύθυνση περαιτέρω συρρίκνωσης του Δημοκρατικού Κόμματος.

Τούτων λεχθέντων, ακόμη και στην περίπτωση επικύρωσης της συμφωνίας συγκυβέρνησης στο εσωκομματικό δημοψήφισμα, παραμένει το ερώτημα αν τα συμφωνηθέντα στην προκαταρκτική και την οριστική συμφωνία για την πολιτική του Βερολίνου στην Ευρωζώνη είναι δεσμεύσεις τις οποίες δεν θα υπονομεύσουν εκ των υστέρων οι Χριστιανοδημοκράτες.

Το ερώτημα γιατί και πώς υποχώρησε σε τέτοια μεγάλη έκταση η Χριστιανοδημοκρατία σε σχέση με τη γραμμή Σόιμπλε, σε πολύ μεγάλο βαθμό μπορεί να απαντηθεί από την αγωνία της Μέρκελ να μπει τέλος στην παρατεταμένη ακυβερνησία: Με την Ευρώπη να αποτελεί βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα ένα πεδίο διαχειρίσιμων υποχωρήσεων, πρόκειται εν πολλοίς για τη συναίνεση στην έναρξη μιας μακράς και περίπλοκης διαπραγματεύσεως, το όποιο κόστος της οποίας θα εισπραχθεί μακροπρόθεσμα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι πριν από λίγες μέρες ο γερμανικός Τύπος αποτύπωνε μια υποτίμηση -έως αποσιώπηση- της ευρωπαϊκής στροφής που απηχεί η προκαταρκτική συμφωνία. Μέχρι που, πριν από δύο βδομάδες, ο Ότμαρ Ίσινγκ, πρώην επικεφαλής οικονομολόγος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, με πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση των κανόνων που διέπουν τη λειτουργία του ευρώ, δημοσίευσε ολοσέλιδο άρθρο στη Frankfurter Allgemeine Zeitung κάνοντας λόγο για στροφή 180ο στην πολιτική του Βερολίνου στην Ευρωζώνη!

Λίγες μέρες μετά το άρθρο του Ίσινγκ, με αποχή Χριστιανοδημοκρατών και Σοσιαλδημοκρατών και αρνητική ψήφο των Πρασίνων και της Αριστεράς, εξελέγη με στήριξη του κόμματός του και των Φιλελευθέρων στο αξίωμα του Προέδρου της Επιτροπής Προϋπολογισμού της Bundestag ο Πέτερ Μπέρινγκερ, ηγετικό στέλεχος της Εναλλακτικής για τη Γερμανία, στο πλαίσιο της κοινοβουλευτικής παράδοσης που δίνει στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης την προεδρία κάποιων επιτροπών της Ομοσπονδιακής Βουλής. Σε κάθε περίπτωση, η εκλογή του Μπέρινγκερ, που βρίσκει «χαλαρή» την πολιτική Σόιμπλε στην Ευρωζώνη, δεν μπορεί παρά να χαρακτηριστεί ως αρνητική εξέλιξη σε μια ήδη βεβαρυμένη εσωτερική συγκυρία στη Γερμανία.

Χωρίς κανείς να υποβαθμίζει τη διαφορετική θεώρηση του μέλλοντος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης από τους Σοσιαλδημοκράτες, η συγκυριακή ανάδειξη της μεταρρύθμισης ΕΕ και Ευρωζώνης δεν πρέπει να υποτιμηθεί. Οι Σοσιαλδημοκράτες και ο Σουλτς, που σχεδόν αποσιώπησαν τα ευρωπαϊκά θέματα στην κορύφωση της προεκλογικής εκστρατείας, τους έδωσαν μετεκλογικά πρωτεύουσα θέση όταν οι Φιλελεύθεροι торπίλισαν τη συγκρότηση τρικομματικής κυβέρνησης συνασπισμού («Τζαμάικα») με τους Χριστιανοδημοκράτες και τους Πράσινους.

ΕΕ και Ευρωζώνη, η προώθηση των προτάσεων Μακρόν ήταν και είναι για τους Σοσιαλδημοκράτες της Γερμανίας το κατεχοχόν πεδίο όπου -τουλάχιστον σε επικοινωνιακό επίπεδο- υπάρχει αίσθηση διόρθωσης, αλλαγής, μέχρι και ανατροπής.

Το παραπάνω δεδομένο αποκτά βαρύνουσα σημασία όταν προσπαθείς να πείσεις μια εκλογική και κομματική βάση που αποδοκίμασε στις κάλπες τον απερχόμενο «μεγάλο συνασπισμό» ότι ένας νέος συνασπισμός, με τους ίδιους εταίρους και κυρίως με την ίδια Καγκελάρια, θα είναι διαφορετικός, θα συνιστά τομή -αν όχι ρήξη- με τη μέχρι τώρα γραμμή πλεύσης.

Ας το υπενθυμίσουμε για μία ακόμη φορά: Όταν τον Σεπτέμβριο του 2008 ξέσπασε η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, η Γερμανία, υπό την κυβέρνηση του πρώτου «μεγάλου συνασπισμού» υπό τη Μέρκελ, απέρριψε χωρίς περιστροφές την πρόταση Σαρκοζί για κοινή θωράκιση του τραπεζικού συστήματος της Ευρωζώνης, με την Καγκελάρια να απειλεί να μην παραστεί στη πρώτη στην ιστορία της ΟΝΕ Σύνοδο Κορυφής της Ευρωζώνης, που συγκάλεσε ο Γάλλος Πρόεδρος στις αρχές Νοεμβρίου της ίδιας χρονιάς στο Παρίσι. Τότε υπουργός Οικονομικών της συγκυβέρνησης δεν ήταν ο Σόιμπλε αλλά ο Σοσιαλδημοκράτης Στάινμπρουκ, υποψήφιος για την Καγκελάρια του SPD στις εκλογές του Σεπτεμβρίου του 2013.

Να συνοψίσουμε με την επισήμανση ότι, ακόμη και στο καλύτερο δυνατό σενάριο εξελίξεων, η επιστροφή της Γερμανίας στη μέχρι πρόσφατα σταθερή και προβλέψιμη διακυβέρνηση όχι μόνο δεν φαίνεται πιθανή, αλλά αντίθετα προβάλλει ως αδύνατη.

Με τον Ίσινγκ να μιλά για διολίσθηση προς μια χαλαρή διαχείριση του Ευρώ και την Εναλλακτική για τη Γερμανία να έχει την προεδρία της επιτροπής Προϋπολογισμού της Ομοσπονδιακής Βουλής, μια μερίδα Χριστιανοδημοκρατών βουλευτών είναι βέβαιο ότι θα δημιουργήσει προβλήματα στην Καγκελάρια, στον «μεγάλο συνασπισμό» και κυρίως στην ευρωπαϊκή αξιοπιστία της Γερμανίας.

Η ΙΤΑΛΙΑ ΣΕ ΣΥΜΠΛΗΓΑΔΕΣ

Δισεπίλυτο γρίφο θυμίζει η εκλογική αναμέτρηση που θα διεξαχθεί στις 4 Μαρτίου στην Ιταλία, αφού προς το παρόν κυριαρχεί η αβεβαιότητα για τον μετεκλογικό συνασπισμό δυνάμεων που θα επιχειρήσουν να σχηματίσουν κυβέρνηση.

Οι δημοσκοπήσεις αποτυπώνουν το ρευστό πολιτικό σκηνικό. Το Κίνημα των Πέντε Αστέρων του Μπέπε Γκρίλο, με υποψήφιο πρωθυπουργό τον 31 ετών Λουίτζι ντι Μάιο και με αλά καρτ πολιτική κατεύθυνση, εμφανίζεται πρώτο σε πρόθεση ψήφου, ο νυν πρωθυπουργός Πάολο Τζεντιλόνι, που διαδέχθηκε τον παραιτηθέντα Ματέο Ρέντσι, είναι ο πιο δημοφιλής πολιτικός στη χώρα, το κεντροαριστερό Δημοκρατικό Κόμμα (PD), του οποίου ηγείται, ωστόσο φαίνεται να μην μπορεί να συνέλθει από την ήττα στο δημοψήφισμα για τη συνταγματική μεταρρύθμιση, ώστε να διεκδικήσει την πρωτιά στην κάλπη. Την ίδια ώρα, το κεντροδεξιό Forza Italia του Σίλβιο Μπερλουσκόνι, μαζί με την ξενοφοβική και ακραία Λέγκα του Βορρά του Ματέο Σαλβίνι, μοιάζουν να έχουν τις περισσότερες πιθανότητες να βρεθούν πιο κοντά στην πολυπόθητη κυβερνητική πλειοψηφία.

Τα ιταλικά πολιτικά παράδοξα

Η επιστροφή του Σίλβιο Μπερλουσκόνι είναι σημείο αναφοράς σε αυτές τις ιταλικές εκλογές - και ταυτόχρονα ένα μεγάλο παράδοξο: Ο 81 ετών μεγιστάνας πρώην πρωθυπουργός της χώρας, καταδικασθείς για φορολογική απάτη και συνδεδεμένος με σεξουαλικά σκάνδαλα, αποτελεί, με τις ευλογίες του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, παράγοντα σταθερότητας στο μετεκλογικό τοπίο. Ο γνωστός για τις αντικομμουνιστικές και ξενοφοβικές του θέσεις Μπερλουσκόνι αποτελεί ταυτόχρονα ανάχωμα απέναντι στο Κίνημα των Πέντε Αστέρων. Αν και το έντονα λαϊκιστικό κίνημα του Γκρίλο έχει «στρογγυλέψει» τις θέσεις του (παίρνοντας, για παράδειγμα, πρόσφατα πίσω την υπόσχεση για δημοψήφισμα σχετικά με τη συμμετοχή της Ιταλίας στην Ευρωζώνη, εφόσον εκλεγεί), ενδεχόμενη κυβερνητική συνεργασία του με τη φιλο-λεπενική Λέγκα αποτελεί το μεγάλο φόβο των Βρυξελλών.

Το ενδεχόμενο συνεργασίας του Δημοκρατικού Κόμματος με το Forza Italia είναι πολύ πιθανό να φέρει εκ νέου τον Πάολο Τζεντιλόνι στον πρωθυπουργικό θώκο, και πάλι «από το παράθυρο». Ένα ακόμη παράδοξο συνιστά το γεγονός ότι μετά τη θητεία Τζεντιλόνι και εκείνες των Ματέο Ρέντσι, Ενρίκο Λέτα και Μάριο Μόντι, οι οποίες προηγήθηκαν, ο τελευταίος εκλεγμένος από το λαό πρωθυπουργός είναι ο Σίλβιο Μπερλουσκόνι.

Η βραδυφλεγής βόμβα της οικονομίας

Οι παραπάνω πολιτικές ζυμώσεις φυσικά δεν διεξάγονται εν κενώ. Η ιταλική οικονομία, η τρίτη μεγαλύτερη της Ευρωζώνης, εξακολουθεί, παρά τις τάσεις ανάκαμψης, να αποτελεί μια βραδυφλεγής βόμβα για τη νομισματική ένωση. Το υψηλό χρέος (άνω του 130% του ΑΕΠ), το δυσβάσταχτο βάρος των «κόκκινων» δανείων στις τράπεζες της χώρας (στα 275 δισ. ευρώ υπολογίζονται τα «τοξικά» δάνεια) και η υψηλή ανεργία (αν και μειούμενη, παραμένει πάνω από 10%) αναμένεται να αποτελέσουν εκρηκτικό μείγμα, αν συνδυαστούν με την πολιτική αστάθεια.

Τις ανησυχίες επιτείνει η ενίσχυση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στην προεκλογική ρητορική. Ο Σίλβιο Μπερλουσκόνι δήλωσε ότι 600.000 μετανάστες δεν έχουν δικαίωμα παραμονής στη χώρα, η Λέγκα του Σαλβίνι υπόσχεται μαζικές απελάσεις, ενώ η πρόσφατη επίθεση πρώην υποψηφίου της σε αυτοδιοικητικές εκλογές κατά μεταναστών δείχνει ότι και σε κοινωνικό επίπεδο το πρόβλημα υφίσταται σε σημαντικό βαθμό.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, το μετεκλογικό τοπίο στην Ιταλία παραμένει θολό. Το δυστύχημα για την ιταλική πολιτική σκηνή είναι η έλλειψη ισχυρής προοδευτικής προοπτικής: Η ιταλική Αριστερά προσπαθεί να ενώσει τις δυνάμεις της σε ένα ενιαίο ψηφοδέλτιο μέσω του νεότευκτου πολιτικού σχηματισμού «Ελεύθεροι και Ίσοι» («Liberi ed uguali»), τμήμα του οποίου προέρχεται από διάσπαση του Δημοκρατικού Κόμματος. Πλην συγκλονιστικού απρόοπτου, ο νεοσύστατος πολιτικός σχηματισμός δεν θα μπορέσει να παίξει ρόλο ρυθμιστή των εκλογών. Την ίδια στιγμή, το PD φαίνεται να πληρώνει την «μπλερική» γραμμή που χάραξε ο Ματέο Ρέντσι, αναμένοντας αντίστοιχα -χαμηλά- εκλογικά ποσοστά με αυτά των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων σε Γερμανία και Γαλλία.

Η Ιταλία εδώ και αρκετά χρόνια βρίσκεται σε Συμπληγάδες λαϊκισμού, ξενοφοβίας και τυχοδιωκτικών πολιτικών, που θέτουν ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια μόνιμη κατάσταση ρευστότητας. Παράλληλα, τη θέτουν και σε μια κατάσταση ιδιόμορφης απομόνωσης όσον αφορά τις κυοφορούμενες αποφάσεις για το μέλλον της Ευρώπης.

4η ΣΥΝΟΔΟΣ #SouthEUMed

Η 4η σύνοδος των χωρών του Νότου πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη στις 10 Ιανουαρίου 2018. Η σύνοδος, που συσπειρώνει τα μεσογειακά κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αναγνωρίζεται σαν πρωτοβουλία της ελληνικής κυβέρνησης, έχει καταφέρει να αποκτήσει μόνιμο χαρακτήρα. Η επιτυχία της οφείλεται εν πολλοίς στην κοινότητα συμφερόντων των χωρών του ευρωπαϊκού Νότου, καθώς οι τελευταίες υφίστανται με παρόμοιο τρόπο τις συνέπειες της αρχιτεκτονικής της Ευρωζώνης και της μεροληπτικής της λειτουργία υπέρ των οικονομιών της Βόρειας Ευρώπης. Επιπλέον, οι χώρες που μετέχουν στις συνόδους του Νότου έχουν αφεθεί σε μεγάλο βαθμό μόνες τους στη διαχείριση των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών από τη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή.

Η δημιουργία ενός «λόμπι» του Νότου για το συντονισμό δράσης και πρωτοβουλιών εντός των ευρωπαϊκών θεσμών υπερέβη τις υπαρκτές πολιτικές και ιδεολογικές διαφορές των κυβερνήσεων της Νότιας Ευρώπης, που εκφράζονταν συχνά και στα ευρωπαϊκά όργανα, για να αξιοποιήσει τη γεωπολιτική διάσταση που συνδέει τις χώρες της περιοχής. Ωστόσο, από τους εσωτερικούς συσχετισμούς μεταξύ των χωρών του Νότου και τους μεταξύ τους συμβιβασμούς, προκύπτουν και ζητήματα με ιδεολογικές αιχμές.

Έτσι, η σύνοδος της Ρώμης τοποθετήθηκε σε συνέχεια της Κοινωνικής Συνόδου του Γκέτεμποργκ του Νοεμβρίου του 2017, που επιχείρησε να δώσει νέα ώθηση στην κοινωνική ατζέντα της ΕΕ. Οι ηγέτες του Νότου είναι ανοιχτοί σε νέες πρωτοβουλίες για τη διαφύλαξη των εργασιακών κεκτημένων και την κοινωνική προστασία, καθώς και σε μια νέα δυναμική για την Κοινωνική Ευρώπη, με τις αυξημένες δυνατότητες που θα προσέφερε ένας κοινός προϋπολογισμός.

Σε κάθε περίπτωση, και σε αυτήν τη σύνοδο, όπως και στις προηγούμενες, ζητήθηκε να δοθεί ιδιαίτερο βάρος από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς στη διαχείριση των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών, με μεγαλύτερη αλληλεγγύη προς τις «χώρες πρώτης γραμμής», όπως είναι η Ελλάδα και η Ιταλία.

Το αίτημα για μια πιο δημοκρατική και αναπτυξιακή κατεύθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προωθούν οι χώρες του Νότου συνιστά ευθεία αμφισβήτηση της κατεστημένης γερμανικής πολιτικής των τελευταίων ετών. Η αξιοποίηση των κοινών συμφερόντων των χωρών του Νότου και η σταδιακή εμβάθυνση της μεταξύ τους συνεργασίας, μαζί με την ανάληψη της προεδρίας του Ευρογρουπ από τον Πορτογάλο υπουργό Οικονομικών Μάριο Σεντένο, έχουν αναβαθμίσει σημαντικά το ρόλο του Νότου στα ευρωπαϊκά όργανα. Ακόμα περισσότερο, η σύνοδος των χωρών του Νότου μοιάζει να έχει επιφέρει ρωγμές στον συντηρητικό άξονα Μέρκελ (Σόιμπλε)-Ραχόι, που είδαμε να κυριαρχεί πολλές φορές στο παρελθόν στα ευρωπαϊκά όργανα, σε βάρος των συμφερόντων των χωρών του ευρωπαϊκού Νότου.

ΨΕΥΔΕΙΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ: ΣΥΝΘΕΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΕ

Το ζήτημα των ψευδών ειδήσεων απασχολεί την παγκόσμια κοινότητα ήδη από τη δεκαετία του 1960 με τη σταδιακή ανάπτυξη των σύγχρονων μέσων επικοινωνίας. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο η διασπορά ψευδών ειδήσεων έχει πολλαπλασιαστεί, με αποκορύφωμα την κρίση στην Ουκρανία και την προεκλογική εκστρατεία στις ΗΠΑ το 2016. Απέναντι σε αυτό το διογκούμενο κύμα παραπληροφόρησης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επεξεργάζεται σχέδιο νόμου για τον περιορισμό και την καταπολέμηση του φαινομένου, καθώς και για τη δημιουργία ενός ισχυρού θεσμικού πλαισίου που θα επιβάλλει αυστηρές κυρώσεις.

Ο ρόλος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Μία από τις βασικές πηγές διασποράς ψευδών ειδήσεων είναι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κυρίως το Facebook και το Twitter, όπου ο βαθμός «φιλτραρίσματος» της πληροφορίας είναι αρκετά χαμηλός. Η διάχυση της πληροφορίας, πριν ακόμη διασταυρωθεί, αναπτύσσεται ταχύτατα, και δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που έγκυρα μέσα ενημέρωσης έχουν πέσει στην παγίδα αναπαραγωγής ψευδών ειδήσεων. Σε παγκόσμιο επίπεδο, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η υποτιθέμενη εμπλοκή της ρωσικής κυβέρνησης στην εκλογή του Προέδρου Τραμπ μέσα από τη δημιουργία ενός δικτύου παραγωγής ψευδών ειδήσεων που διοχετεύονταν σε διαφορετικές ιστοσελίδες, με διαφορετικό περιεχόμενο και πολλές φορές με εκ διαμέτρου αντιθετικά αναγνωστικά κοινά.

Το ζήτημα λαμβάνει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις, καθώς ένας αυξανόμενος αριθμός πολιτών τείνει να ενημερώνεται σχεδόν αποκλειστικά από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Σύμφωνα με στοιχεία του Κέντρου Ερευνών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου EPRS, στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το ποσοστό αυτό των πολιτών έχει ανέλθει στο 46% (2016), ενώ είναι σημαντικά υψηλότερο στις νεότερες ηλικιακές ομάδες. Διαμορφώνεται δηλαδή μια νέα κατηγορία πολιτών που εγκαταλείπουν τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και επιλέγουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την ενημέρωσή τους, γεγονός που αυξάνει τις πιθανότητες να πέσουν «θύματα» παραπληροφόρησης.

Οι ευρωομάδες της Αριστεράς και των Σοσιαλιστών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασχολούνται ενεργά με το ζήτημα των ψευδών ειδήσεων, προωθώντας πρωτοβουλίες και δράσεις για την κατάλληλη ενημέρωση των πολιτών και την καταπολέμηση του φαινομένου. Ανάλογες πρωτοβουλίες προωθεί η γαλλική κυβέρνηση αλλά και προοδευτικά κέντρα μελετών, ενώ το προσεχές διάστημα αναμένεται και ένα πρώτο σχέδιο ψηφίσματος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το οποίο θα κληθεί να εγκρίνει ή να απορρίψει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Ηλεκτρονικός πόλεμος και πολιτική εξουσία

Το Νοέμβριο του 2017 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε μια δημόσια διαβούλευση για το ζήτημα των ψευδών ειδήσεων και της παραπληροφόρησης, με την αρμόδια Επίτροπο Mariya Gabriel να δηλώνει ότι οι ψευδείς ειδήσεις αποτελούν «άμεση απειλή για τα ίδια τα θεμέλια της δημοκρατικής μας κοινωνίας».

Μέχρι σήμερα την ανησυχία των Ευρωπαίων αξιωματούχων φαίνεται να προκαλεί αποκλειστικά το ζήτημα του «διαδικτυακού πολέμου» με τη Ρωσία και της συλλογής πληροφοριών και όχι ζητήματα που άπτονται της λογοκρισίας, του πλουραλισμού στην ενημέρωση ή της αξιοπιστίας των μέσων ενημέρωσης. Η μονοθεματική προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στερεί την προσοχή από τα παραπάνω θέματα και επενδύει κυρίως στην καλύτερη θωράκιση από εκστρατείες προπαγάνδας. Αποτέλεσμα της προβληματικής αυτής προσέγγισης είναι και η δημιουργία της ομάδας δράσης East StratCom, που εντάσσεται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) και έχει ως βασικό στόχο την ανάλυση δεδομένων που αφορούν την πιθανή «εμπλοκή» της ρωσικής κυβέρνησης στην Ανατολική Ευρώπη και τις χώρες της Βαλτικής.

Ιδιαίτερα ανησυχητικός είναι επίσης ο ρόλος της πολιτικής εξουσίας στην παραγωγή και διάχυση ψευδών ειδήσεων. Η λαϊκιστική ρητορική αποτελεί ένα μόνο στοιχείο που ενισχύει τον αντι-επιστημονισμό και αυξάνει τη συχνότητα «παραχάραξης» της πραγματικότητας και των αληθινών γεγονότων μέσω της παραπληροφόρησης, ενώ από την άλλη ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει να δούμε από ποιες πολιτικές δυνάμεις διαχέονται ψευδείς ειδήσεις. Οι ερευνητικές πλατφόρμες Pew Research και Citizens Momentum επιχειρούν μια πρώτη προσέγγιση του φαινομένου σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο. Πρόκειται ωστόσο για μια προσέγγιση που δεν μας παρέχει ακόμη τα κατάλληλα εργαλεία επιστημονικής τεκμηρίωσης, καθώς βασίζεται σε δεδομένα εμπειρικών ερευνών.

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 2ος όροφος
Τ. +30 210 3647912

info@enainstitute.org
enainstitute.org